

פרשת עקב

"ושבעת" - שלא יהיו הוצאותיו מרובות, ויזכה לראות ולהרגיש את ברכת ה' בממונו, ואז יזכה ל"וברכת", והיינו ברכה, לא רק על מה שקיבל אלא על כך שאינו צריך להוצאות מיותרות אשר בהם יתכלה ממונו ח"ו.

נמצינו למדים שאין הכמות קובעת ומגדירה את הברכה אלא להיפך, הברכה - הלא היא ברכת ה' - היא היא הקובעת את מצבו של האדם ואלה צריך לייחל ולהתפלל.

וככל שנתבונן במה שקורה סביבנו ובעולם כולו בעניין זה, כך נלמד להודות לבורא עולם על כל מה שקיבלנו ולשמוח בברכת ה' עלינו, תהיה אשר תהיה.

ממחזרים פסולת "לאכול"?

לאחרונה שמעתי על מדינה בעולם (איי הפיליפינים), בה חיים המוני תושבים מחוסרי אמצעים מינימליים, ללא פרנסה, מחוסרי דיור ורעבים לחם, שבחוסר מעש ובלית ברירה יושבים בקרנות רחוב שאליו מתרכזים כמויות גדולות של זבל המגיע משכונות העשירים ומבתי מלון באזורים שונים, ושם יושבים וממיינים את ה"אוצר"...

אדם שביקר במקום תיאר את הזוועה, כאשר משאית הזבל מגיעה, כנפיה של ילדים מסתערת עליה, פושטים על תא המטען הטחוב ומחטטים בין ערימות השקיות. בתוך ארגז הפסולת, הדבר הראשון שהילדים תרים אחריו הן שאריות מזון.

כאשר הם מוצאים את מבוקשם, הם אורזים את הכל בתוך פחים גדולים, טוחנים את כל הפסולת ומטגנים את שיירי המזון בשמן עמוק ורותח ואוכלים, הם אף מוכרים את ה"קציצות" בגרושים בודדים למעוטי יכולת באזור.

נו, האם יש לנו עוד מקום להתלונן?!

מקומה וגדרה של "ההשתדלות"

לגודל חשיבות העניין, נרחיב מעט את היריעה ונוסיף בדברים נדבך מהותי וחשוב.

פרנסת האדם אינה תלויה בהצלחות ובתוצאות, אלא אך ורק "בהשתדלות". ומה תהיה התוצאה מהשתדלותו אינו אלא ביד הבורא, ואך ורק ביד הבורא:

היכן מצויה הברכה?!

אחד התחומים המטרידים מאוד את דעת בני האדם, אם לא המטריד ביותר, הלא הוא עניין הפרנסה ומזונו של האדם.

לא לכל אדם יש, ולא לכל אדם יש מספיק, אולם נראה שלאדם המתבונן החי עם מבט נכון וישר, לא רק שלא חסר, אלא לא חסר מאומה.

גדר - "ואכלת ושבעת"

יסוד זה למדנו מדברי האור החיים הקדוש בפרשתנו, פרשת 'עקב':

נאמר בפסוק "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך".

ויש להתבונן, מה מונח במילים "ואכלת ושבעת"? הרי דרך הטבע היא שכאשר אדם אוכל הוא שבע.

וביאר האור החיים הקדוש:

"ואכלת". פירוש, לפי שאין שלמות לארץ בהיותה משובחת בפירות, אם היא חסרת דברים הצריכים ליישוב העיר ותשמישי בני אדם כי יצא השבח להשלים החסר. והלא תמצא כמה עובדי אדמה גנות ופרדסים, שיש להם כמה וכמה ומשתכרים הרבה במה שנותנת האדמה כוחה בפירות הארץ ובפירות האילן, ואף על פי כן עומדים בחוסר, כי יוציאו הכל בצרכי תשמישיהם ומלבושיהם. לזה אחר שאמר "ארץ חיטה" וגו' גמר אומר "לא תחסר כל בה", ואין אתם צריכים להוציא משבח פירות הארץ למקום אחר, להביא במקומו דברים הצריכים לתשמיש אדם ותשמיש תשמישיו, ובזה ישנם בגדר ואכלת ושבעת". עכ"ל.

מבואר כאן מדבריו יסוד גדול ועצום בעניין פרנסת האדם והמבט שצריך להיות ליהודי כלפיו. לא בכמות תלוי הדבר כלל ועיקר, כי ייתכן ויהיה לאדם, ממון בשפע או נכסים לרוב אך למעשה כאשר לא תחול בהם ברכת ה' אין הוא זוכה ליהנות מהם, כיון שכשם שהכנסותיו רבות כך גם הוצאותיו רבות, וברכת ה', היא, ורק היא – תעשיר.

וזה המכוון בפסוק "ואכלת ושבעת", כדברי האור החיים הקדוש, שיהיה לאדם לא רק "אכילה", דהיינו ממון הבא לו מאת ה', אלא גם

השתדלות במעשה ידיך ולא במעשה ראשך

יהודי נכנס להרה"ק רבי ברוך מקאסוב זי"ע (בעל 'עמוד העבודה') והתאונן ואמר: לא הצלחתי באומנות ובמשלח ידי, טיכסתי עצות בכל מיני משא ומתן, בעסקים ומסחרים, ועדיין אין לי פרנסה, מה תקנתני?!

ענה לו הרב: כתוב בתורה (דברים כד, יט) "למען יברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידיך", בכל מעשה 'ראשך', לא נאמר, אלא בכל מעשה 'ידיך', להורות שאין הקב"ה צריך לעצות שלך, אל תרבה בהרהורים ובתחבולות, אלא לך ועסוק במלאכה באמונה ותמצא ברכה.

לא לחיות בדמיונות

בעניין זה מסופר על איש אחד ששאל את הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע על הפסוק (דברים יא, ו) "ואת כל היקום אשר ברגליהם", ודרשו חז"ל (פסחים קיט, א): זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. אם כן, למה הכסף מונח תמיד בראש?!

השיב לו הצדיק בדרך צחות: המעות שמונחים בארגו במזומן, אינם חודרים לראש... רק המעות שאינם במציאות, רק בדמיונות, הם שמסובבים לך את הראש.

הכל בידי שמים ולא בדעתו ושכלו

רבנו החיד"א זצ"ל בספרו עבודת הקודש (מורה באצבע), סימן ג סעיף צח) כתב וזה לשונו: "יבטח בה' במשאו ובממונו ובכל דבר, וזכרת כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, ולא יסבור שהצלחתו מכח דעתו וחריפותו, כי הכל ממנו יתברך, כי כמה חריפים הם עניים מרודים, וכמה טיפשים עשירים ביותר הם", עכ"ל.

והדברים מאירים ונפלאים, שהרי ישנם אנשים שאפילו לא יודעים לחתום את שמם על הצ'ק, ומעשירי הארץ הם, ולעומתם ישנם חכמים בהרבה מחכמות העולם, ופרוטה לפרוטה אין בכיסם, וכמו שמספרים העולם על הברון רוטשילד, שפעם נודמנה לו עיסקה גדולה, ואחרי שישבו שני הצדדים על פרטי העיסקה, וסיכמו על כל העניינים, באו לחתום על ההסכם, והברון הוצרך לחתום את שמו בשפת המדינה, וביקש מאיש אמונו שיחתום במקומו, אבל הצד השני לא הסכימו לכך, ותבעו שהוא בעצמו יחתום.

ואז סיפר להם הברון:

בהיותי צעיר לימים, כאשר חיפשתי מקור פרנסה, פניתי לאיזו קהילה בישראל וניסיתי להתקבל שם כשָׂמֵשׁ. ראשי הקהילה הראו לי את כל העניינים שמוטל עליי לעשות, ובין הדברים הודיעו לי שאני צריך לחתום את שמי על הצ'קים של הוצאות הקהילה, ולכן ביקשו ממני להראות להם שאני יכול לחתום את שמי בשפת המדינה. השבתי שאיני יכול, וכששמעו כך אמרו לי שאיני יכול להתקבל לעבודה. כך ניסיתי את מזלי בשאר עיסקות עד שנעשיתי הברון רוטשילד, ועכשיו תארו לעצמכם, אם הייתי יכול לחתום את שמי בשפת

בספר 'אגרא דכלה' להרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע, דקדק בלשון הכתוב "המְאָכְלָךְ מִן בְּמִדְבָּר אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנִיתָ וּלְמַעַן יִסְתַּדֵּף לְהִיטִיבְךָ בְּאַחֲרֵיתָךְ" (דברים ח, טז), לכאורה וכי איזה עינוי היה במקו? וגם באומרו 'להיטיבך באחרייתך', על איזו הטבה מדובר?

וביאר, הנה אמרו חז"ל (תנחומא בשלח פ"ב) לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, והכוונה שמקבלי התורה צריכים לידע שכל השתדלותם בעסקי העולם לא יגרעו ולא יוסיפו, כי המזון בא מאת המלך - מלכו של עולם, כמו שאמרו בזה"ק (ח"א קצט, ב) שאפילו כשהיו מקרבים את הכף עם האוכל לתוך הפה, היו מתפללים על מזונם, ואחר כך אכלו, ואמרו על רבי ייסא הזקן, שאף על גב שהיה לו מאכל של אותו היום לאכול, לא היה מתקן אותו עד שהיה מבקש מזונו לפני המלך, ורק לאחר שהתפלל תפילתו וביקש מזונו, אז היה מתקן סעודתו, והיה תמיד אומר: לא נתקן עד שיינתנו לנו מזונותינו מבית המלך.

והנה, הקב"ה חשש שבבואם לארץ ישראל, יחשבו שבני ישראל כי באמצעות רוב השתדלותם בעבודת שדה וכרם כך גם תתרבה פרנסתם, ונמצא שיתבטלו מן התורה, ועל ידי זה יגורשו מן הארץ ח"ו, על כן נתן להם מקודם את המן במדבר ארבעים שנה, להורות להם וללמדם שבכל יום ויום השפע בא בדרך נס, ובא רק בהשגחתו יתברך, ויכירו וידעו הדבר הזה גם כאשר יכנסו לארץ ישראל.

וזהו שאמר "המאכילך מן וגו' למען ענותך" – מלשון עניות, שירגיש האדם בכל לילה שהוא עני, שאין לו מזון סעודה אחת למחר, ולמען נסותי דהיינו למען ובשביל שיעשה לך ניסים בבוקר, ועל ידי זה 'להיטיבך באחרייתך' כאשר יכנסו לארץ ישראל, כי מירידת המן ילמדו לעסוק בתורה, ולא להיות שקוע רק בפרנסה, וכך ישבו בארצם ולא יצטרכו לילך בגלות.

לא לתלות הבטחון בריחיים, רק בה'!

ובאותו העניין, יש להוסיף שאף שאכן חובת ההשתדלות לפרנסה קיימת וישנה, מכל מקום אין לאדם לתלות בה את כל יהבו בהשתדלותו, אלא יאמין ויבטח בה' שישפוק לו כל צרכו, וכתב הרה"ק מזיטומיר זי"ע בספר 'אור המאיר' (פרשת בהעלותך) לפרש בדרך צחות מאמר הכתוב (במדבר יא, ח) "שטו העם ולקטו וטחנו בריחיים או דכו במדוכה" וגו', כי לפעמים יש אנשים שתולים תקוות פרנסתם בריחיים (כלומר, בעבודתם), וליבם ונפשם כל הימים רק אל הדבר הזה, וחושבים שבלי הריחיים לא תהיה הפרנסה מצויה בביתם, ואינם שמים ליבם כלל שהקב"ה שהוריד לבני ישראל את המן, בודאי יוכל ליתן גם להם פרנסה בלי שימכרו את עצמם (ולעיתים גם את משפחתם) לריחיים...

וזהו שאמר הכתוב שטו 'העם' ולקטו וטחנו 'בריחיים' וגו', 'העם' היינו פשוטי העם, שאינם משליכים את יבם על ה', אלא שטים ומשוטטים ללקוט פרנסתם, ומוסרים על כך ליבם ונפשם כל היום, ותולים עיקר בטחונם בריחיים שלהם, ולא בה' שהאכיל לבני ישראל את המן שהיו בו כל הטעמים כידוע.

התגלגל לידיו, כאות מן השמים שעליו להיות השליח הטוב לעזור ליהודי בצרכי החתונה, וכן עשה.

האמונה מגלה את הטובה שיש ברעה

כאשר האדם רואה שפרנסתו מועטת ואין לו הצלחה, אל יאבד מידת בטחונו בהקב"ה, שהרי הוא זמן ומפרנס את כל בריותיו בחסד ורחמים, ומכיר בחסרונו של כל אדם, ואינו מסיר עין השגחתו מאתו אפילו לרגע כמימרא, ובכח האמונה יהפוך את מזלו לטוב, כמו שכתב בספר 'פתגמין קדישין' בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע (אות ג) שיש שני מיני בחינוך בטובות ה' יתברך אל האדם:

האופן האחד, שבאה לאדם טובה פשוטה, ונגלית לעיני כל שהיא טובה.

האופן השני, טובה שבאה עטופה ומכוסה, כלומר, שלפי הנראה לעיניים היא רעה לאדם, אמנם אחר כך נתגלה שאדרבה היא זו שהביאה וגרמה לו לטובה גדולה.

וההסבר לזה הוא כך, הן אמת שמאת ה' יתברך הטוב והמטיב לא יוצאת לישראל שום רעה חלילה, אדרבה הכל אלו טובות גדולות ישועות ונחמות, רק שאם האדם זוכה אזי באה לו הטובה באתגליא [בגילוי], אמנם יש לפעמים שהאדם אינו זוכה חלילה מחמת שמעשיו אינם טהורים, כל אחד לפי מדרגתו, ואז כשיוצאת הטובה לאדם הרי היא באה מעילא לתתא, יש המקטרגים עליו ואינם מניחים שתגיע אליו הטובה, ואזי פסק הדין למעלה הוא כך: שלעת עתה תגיע הטובה הזו אל האדם בצירופים אחרים, מלובשת ברעה חלילה, ואם האדם יעמוד בניסיון זה שיחזק עצמו באמונה שלימה וחזקה באמת, שכל מה דעביד רחמנא ודאי לטב עביד, ויאמין שאין יוצא ממנו יתברך שום רעה ח"ו, ויחליט בדעתו שבודאי זו היא טובה גדולה, רק שעדיין אינה נגלית לו, אזי בזכות האמונה שיאמין ויבטח כל כך בה' יתברך, יתהפכו הצירופים, ויעשו ויתהוו הצירופים הקודמים הטובים, כמו שהיו קודם הקטרוגים ותתגלה הטובה לעין כל, ואף גם זאת שאז בזכות האמונה והבטחון תתגדל הטובה יותר ויותר ביתר שאת, שגם מן הרעה בעצמה תתהווה טובה וגדולה מקודם לכן, אמנם אם לא יעמוד בניסיון זה, ולא ישים אמונתו ובטחונו בה' יתברך, אזי מחמת זה יעמדו ויישאר הצירופים חלילה כמו שירדו למטה עכשיו אחר הקטרוג, זהו פסק הדין למעלה.

ונמצא, כי בבוא אל האדם איזה מקרה רע ח"ו, ישוב בתשובה ויתוודה, ויאמין שממנו יתברך לא יוצאות שום רעות חלילה, רק טובות וחסדים ורחמים, ובודאי שזו טובה על פי האמת, רק שהיא ממתינה לו עד שיתחזק היטב באמונתו, ואזי בזכות גודל האמונה והבטחון הוא ממתיק הדין, ומהפך מידת הדין למידת הרחמים, ויזכה שיתהפכו לו הצירופים באמת לטובה, ותתגלה לו טובה, ישועה ונחמה גדולה ועצומה.

המדינה, הרי לא הייתי עכשיו הברון רוטשילד, אלא נשאר עד היום השמש של אותו קהילה... וכך הסתיימה העיסקה בכי טוב.

שערות הראש מוכיחות שהקב"ה דואג לכל אחד

במדרש תנחומא (פרשת תזריע ס"ו) מסופר על כהן אחד שלא היתה לו פרנסה, וביקש לצאת לחוצה לארץ לנסות את מזלו, לפני יציאתו קרא לאשתו ואמר לה: בני אדם רגילים לבוא אצלי לראות את הנגעים, בואי ואני מלמדך שתהא רואה את הנגעים, אם ראית שערך של אדם שיבש המעיין שלו, זהו סימן שלקה בצרעת, מפני שכל שערך ושערה ברא לה הקב"ה מעיין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, ואם יבש המעיין יבש השערה.

אמרה לו אשתו: ישמעו אזניך מה שפיך מדבר, ומה אם כל שערך ושערה ברא לה הקב"ה מעיין בפני עצמו שתהא שותה ממנו, אתה שאתה בן אדם, כמה שערות יש בך, ובניך מתפרנסים על ידך, לא כל שכן שיזמין לך הקב"ה פרנסה אפילו כשתשב בביתך? לפיכך לא הניחה אותו לצאת חוצה לארץ.

הקב"ה נמצא בכל מקום

מסופר (בספר 'אמרות משה') שאיש אחד התאונן לפני הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע על דוחק פרנסתו, ועל כך שהוא מוכרח לנדוד למרחקים, כהשתדלות לפרנסה.

אמר לו הצדיק: בני, הֲרָאָה לי מקום שאין הבורא ב"ה נמצא שם ואברח גם אני לשם.

ובזה רמז לו, כי אותו הקב"ה הנמצא במרחקים ושולח שם פרנסה, נמצא גם כן בביתו, ויכול לשלוח לו פרנסתו בעירו.

שליח משמים לעזור ליהודי

יהודי אחד בא לפני הרה"ק מברדיטשוב זי"ע, וטען שיש לו דין תורה עם הקב"ה... מיד התיישב רבי לוי-יצחק עם בית דינו לשמוע מה שיש בפיו, והיהודי התחיל לטעון לפניו: עני ואביון אנכי, ביתי ריקם, אני מחויב מהתורה להשיא את בתי, וכי לא דין הוא שהקב"ה יתן לי את צרכי החתונה?!

שמעו הדיינים את הצדדים ואז פסק הרה"ק מברדיטשוב בהסכמת הדיינים – שהדין עמו, ואף נתן לו את פסק הדין בכתב.

שמח היהודי והלך לביתו כשהכתב בידו, אך לפתע נשבה רוח חזקה, והפסק נפל מידו והתחיל להתגלגל ברוח, עד שנפל לתוך חיקו של פריץ גוי שישב בכרכרתו על אם הדרך.

היהודי התחיל להתחנן לפניו שיחזיר לו את הכתב, אבל הפריץ שאל אותו מה כתוב בנייר, אבל היהודי התבייש לספר לו. ולכן מסר הפריץ את הכתב למתרגם יהודי אשר העתיק את כל פסק הדין לשפה הפולנית. הדברים מצאו חן בעיניו של הפריץ, וראה במה שהנייר

עובדות וסיפורי השגחה כלליים ופרטיים בנושא הפרנסה רבים הם ממש, צריך רק להתבונן בכדי לראות אותם.

כל יהודי שנפגוש ונעורר אותו על הדברים, נראה שבנקל יוכל לשתף אותנו בחוויות אישיות רבות במסע חייו, המעידות על ההשגחה האלוקית עליו בעניין מזונו, וגם אם לעיתים יתקשה לשתף מיד, כאשר יקח זמן להתבוננות בדברים, בודאי יגיע למקום בו יוכל לספר עובדות רבות בהם יתגלה לו עצמו גודל שפע חסדיו המרובים עליו ועל בני משפחתו בענייני מזונו ופרנסתו.

ונציג דוגמא אחת או שתיים להתעוררות, כפי שהעידו המספרים בעצמם.

שיחה (לא) נענתה

אני גר באשדוד ועובד כמתווך דירות בקרית גת. העבודה שלי דורשת ממני להיות זמין תמיד. אני חוזר לשיחות שלא נענו, גם אם איני מכיר את מספר הטלפון, כי תמיד יכול להיות שמאחורי המספר מסתתרת עיסקה טובה. אף פעם אינך יודע היכן מונחת ההזדמנות, ומי יהיה זה שישלשל לכיסך אחוז נכבד משווייה של דירה.

למרות כל זאת, ולמרות שישנם מתווכים נוספים באזור, ולא פעם קורה שאם לא עניתי לשיחה, אזי ממשיך הלוקח ומחפש לו מתווכים אחרים – יש שעה ביום שהפלאפון שלי אינו זמין, מלבד שעות התפילה. זאת השעה של השיעור היומי, משמונה וחצי עד תשע וחצי. בזמן הזה אי אפשר להשיג אותי. אני קובע עיתים לתורה, וקביעות זו קביעות, עם כל המשתמע. באותה שעה אני משתדל וגם מצליח לשכוח מעסקי שעה, ולעסוק בתורה שמחזיקה את העולם כולו ואת עולמי שלי.

ערב אחד יצאה רעייתי מהבית לצורך חשוב, והוכרחה לדבר עמי בדחיפות. היה זה דבר שאינו סובל דחוי. בפלאפון שלה נגמרה הבטרייה, לכן ניסתה להתקשר ממכשיר אחר. באותו זמן ישבתי ולמדתי. מה לי פלאפון? מה לי שיחות? היא היתה לחוצה, זקוקה בסך הכל לאיזו פיסת מידע, אך אני איני ניתן להשגה... פשוט כי הנייד שתק בנאמנות ושמר על כל השיחות בלי לרמוז לי שמישהו מתקשר.

ראתה האשה שאיני עונה בשום אופן, השיגה מספר טלפון של מישהו מיושבי בית המדרש, וכך העברתי לה את המידע שאכן היתה זקוקה לו באופן שאינו סובל דחוי.

אחרי השיעור החזרתי את הפלאפון למצב הרגיל, והנה אני רואה מספר לא מוכר שהתקשר בזמן השיעור. לא ידעתי שזה המספר שאשתי התקשרה ממנו. חזרתי אל המספר ואמרתי: "שלום, מדבר מתווך דירות בקריית גת, במה אפשר לעזור?"

"סליחה א..." ענתה לי אשה מהעבר השני, "לא אני התקשרתי אליכם, מישהי אחרת חיפשה אתכם, אבל בעצם אתם אומרים שאתם מתווכים דירות?"

"כן".

"אנחנו בדיוק מחפשים עכשיו דירה בקרית גת".

ההמשך זרם באופן חלק להפליא. הצעתי דירה, העיסקה נסגרה ואני קיבלתי את חלקי, ברוך ה'. הרגשתי כאן הארה משמים. הנהגתי לסגור את הפלאפון בשעת השיעור, ולעסוק כל כולי בלימוד התורה, רצויה לפני הקב"ה. אם הייתי עונה לשיחה בשעת השיעור, לא הייתי מציג את עצמי כמתווך דירות, והלקוחה שכלל לא ידעה שאני עוסק בכך, לא היתה מגיעה אלי.

אשרי מי שקובע עתים לתורה ואשרי המביט אל נכון שפרנסתו קצובה לו משמים.

מונית בפחות מחצי מחיר?

סיפר אברך יקר:

הדבר שהכי הטריד את אשתי כשהיתה צריכה ללכת עם הילד לרופא, יותר מ...הדרך והבירוקרטיה והתור, היה איך היא נוסעת באוטובוס מגאולה עד 'משגב לדך', כשהדרך עוברת בין האוכלוסיות השונות, ובקיץ המראות שנראים באוטובוס אינם מתאימים לעיניים טהורות של ילד יהודי.

את הדרך הלך עשתה באוטובוס. לא חשבה שיהיה גרוע כל כך, אך אחרי הדרך שעברה בהלך, תוך ניסיון להעסיק את עצמה ואת הילד במשחקי אצבעות, כדי שלא להביט במה שאין לראות, החליטה שבחזור תקח מונית, ויהי מה.

אחרי הביקור אצל הרופא עצרה מונית, ואמרה לנהג: "תוכל להסיע אותנו לרחוב יחזקאל פינת הושע? אשלם לך עשרים שקלים". זה כל הסכום שהיה לה.

"עשרים שקלים?! נדהם הנהג מהסכום הפעוט, "יחזקאל פינת הושע זה חמישים שקלים, גברתי". אבל היא לא נרתעה. "תתחיל את הנסיעה, תפעיל מונה, וכשהוא יגיע לסכום של עשרים שקלים, תוריד אותי".

הנהג הסכים, הילד ואמו נכנסו למונית. כשהמונה הגיע לעשרים שקלים, ביקש הנהג לעצור, אבל שוטר תנועה שעמד באזור הרתיע אותו. "אי אפשר לעצור כשיש שוטר", אמר הנהג, "אמשיך עוד קצת".

כשהגיעו לרחוב הנביאים החליט הנהג להוריד את השניים, אבל אז צפצפה לו הזימונית (ביפר) ומתוכה נשמעה הקריאה של מנהל התחנה: "יחזקאל פינת הושע, יחזקאל פינת הושע, מי לוקח?"

"אני!" קרא הנהג לתוך הפומית, ולנוסעת אמר, "אל תרדי, אני ממילא צריך לנסוע ליחזקאל פינת הושע".

הנהג המשיך בנסיעה, וכשהוא נרגש ביותר אמר, "יש לכם סייעתא דשמיא, הקדוש ברוך הוא רצה שאקח אתכם עד יחזקאל פינת הושע

מכובדת ומכבדת. לכל החיים! – הבטחה חקוקה בסלע, איתנה כיסוד, יציבה כברזל, אתה זהיר בברכת המזון? אתה מברך על המזון כראוי? בורא עולם לימינך, דואג לפרנסתך בכבוד כל ימי חיידך!

זו תגלית שמיימית מדהימה, ההופכת את הדרך לביטוח הפרנסה הנשאף כל כך. ברכת המזון. זה המפתח, זה הכלי, זה מה שמוביל להצלחה בכל תחומי הפרנסה, זה מה שמבטיח את מזוננו לכל החיים, ועוד בכבוד רב, האם יש משהו טוב מזה?! ובכן, יש גם יש, וגם הוא – כמה מפתיע – תלוי בברכת המזון, המברך ברכת המזון כראוי, לא רק שהוא מבטיח את פרנסתו שלו, אלא שהוא משפיע פרנסה לכל באי עולם, הוא פותח את ברזי הדולרים השמיימי, ופשוט מווג ממנו לכל דכפין ברוחב לב!

כך בדיוק מגלה הרה"ק בעל הישפתי כהן זי"ע בפרשת וישב. בבארו את סיפורו של יוסף הצדיק, שהחל כעבד לשר מצרי, והפך לישר האוצר העולמי, המפרנס הבינלאומי, וכל זאת – הודות לעובדה שבירך ברכת המזון כראוי! כי ברכת המזון כראוי, לא רק שהיא משפיעה למברך שפע פרנסה, אלא הופכת אותו למשפיע פרנסה לעולם כולו!

מתברר, שהדרך לפרנסתו האישית, כמו גם לפרנסת כל העולם כולו, קרוב משחשבונו בהישג ידינו, תלויה רק בנו. הבה נברך ברכת המזון כראוי, נקרא אותה מתוך ברכון, נבין כל מילה, נכוון בכל הלב, נודה באמת לבורא עולם. הדקות של ברכת המזון הן דקות הזדמנות להודות לאבינו שבשמים מעומק הלב – הבה נעשה זאת בריכוז, בכוונה, בדבקות ובאהבה. וככל שנעשה זאת נהפוך את ברכת המזון למנוף של קרבת ה', נחדיר בילדינו ובמשפחתנו את מעלתה וייחודיותה – כך נזכה שאכן בורא עולם ישפיע עלינו שפע פרנסה וברכה, לנו ולכל באי עולם!

פרנסה ברוח גדול "דרך המשטרה" – האמנם?!

המכתב שהגיע באותו יום חורפי לביתנו של משפחת ק. בבורו פארק שבניו יורק. למרות נוסחו החרף ומראהו המאיים, לא הפתיע איש. הרב ק. ידע שביום מן הימים יופיע המכתב הזה, הוא רק לא ידע מתי. מזה כמה חודשים שהוא אינו פורע את תשלומי המשכנתא, והעריך כי לא לנצח ישתוק הבנק...

ואכן כן, באותיות ברורות ומנוסחות היטב נכתב במכתב, כי זו התראה אחרונה לפני נקיטת הליכים משפטיים, בגין יתרת חוב המשכנתא, אף שהרב ק. ידע כי המכתב הזה עוד יבוא, הופעתו היתה פטיש רב עוצמה, קורנס הולם וכואב בליבו. הנה כי כן, אין לו פרוטה לפרוטה, אין בכיסו סנט אחד. לא ירחק היום והבנק ישליך אותו ואת משפחתו מהבית.

הוא ניסה להסתדר איכשהו, אך הימים חולפים והאור לא נראה בקצה המנהרה. עוד תקופה קצרה חולפת, ואז מגיע המכתב הבא, הפעם חתום עליו רשם ההוצאה לפועל. 'אם תוך 90 יום לא יסולק

בעשרים שקל!"! אכן פרנסתנו קצובה עד הפרטים הקטנים וברמה של שקלים.... גם בזה חובה להתבונן, ועוד יותר להודות.

נקדה להתעוררות מעשית

כל אשר על פני האדמה, מביצי כינים ועד קרני ראמים, כולל כמובן בני האדם, כולם זקוקים למחיה, לאוכל. זהו תנאי החיים הבסיסי ביותר. זה מקור האנרגיה של הגוף. אדם שאין לו מחיה לאורך זמן, חלילה וחס, כמו כל יצור אחר – פשוט יגווע ברעב. זו המציאות, המזון הוא היסוד שעל בסיסו ניתן לקיים חיים בעולם הזה, לפרוח, להתפתח, לגדל צאצאים, להצליח...

בני האדם הם ברמה גבוהה יותר מכל ברואי תבל, והם זקוקים למחיה ברמה גבוהה יותר. הואיל ואנו עוסקים בכל כך הרבה משימות, לחיות, להתעלות, לגדל ילדים ולדאוג להם, ללמוד ולהשכיל, להצליח בכל תחום שחשוב לנו - אנו נדרשים לתנאי מחיה ברמה מספקת, שתאפשר להגשים את כל השאיפות והרצונות שלנו. הפרנסה, המזון, המחיה שלנו – אלה לא מותרות, אלא הבסיס של הבסיס.

למרות זאת, פרנסת המשפחה אינה תמיד מלאכה קלה, וליתר דיוק – כמעט תמיד היא מלאכה לא קלה, בין כשכיר בשכר מינימום ובין כמיליונר אמיד במיוחד. עדיין מלאכת הפרנסה טורדת את הראש, מעסיקה, לפעמים אפילו מדאיגה, כל אחד רוצה להבטיח לעצמו 'ביטוח פרנסה' איכותי, שיבטיח שתמיד יהיו לו ולמשפחתו את צרכי המזון והמחיה הבסיסיים.

וכך, אנו עדים לתופעה מדהימה, שאנשים עושים מעל ומעבר לכל השתדלות, כדי להבטיח את הצלחתם הכלכלית ופרנסתם העתידית. יש מי שמשקיע הון תועפות במיזמים בעלי סיכון גבוה, יש מי שמחפש כל שעת עבודה נוספת, ואחרים פועלים ללמוד מקצועות נוספים או להפעיל קשרים בניסיון להגיע לעבודה הנכספת. רבים כל כך עוסקים מדי יום בשיפור הפרנסה שלהם, כשאינם יודעים כי הנוסחה המבטיחה, אותו ביטוח רצוי לפרנסת המשפחה, הוא בהישג ידם ממש!

אכן כן! יש גם יש 'ביטוח פרנסה' כזה, שמבטיח את פרנסת המשפחה כולה ברוחב לב. יש משהו שיכול להבטיח הכנסה חודשית, קבועה ומרווחת, שתאפשר לעסוק בתורה בשלוה. לגדל משפחה, להשקיע במה שחשוב לנו – בלי דאגות וטרדות, ישנו כלי חזק ועוצמתי, שמבטיח שפע תמידי בחשבון הבנק. פלוס נצחי בעובר ושב...

הסכיתו ושמעו את הבטחת בעל 'ספר החינוך':

'הזהיר בברכת המזון – מזונותיו מצויים לו בכבוד כל ימיו!'

מדהים! מי שזהיר באמירת ברכת המזון, בכוונה, בהתלהבות, מתוך ברכון, כראוי – מזונו מובטח. ביטוח פרנסה לכל החיים!

ולא זו בלבד – אלא שהמזונות הללו יהיו 'בכבוד', בלי התבזות. בלי שליחים, בלי קשרים, בלי טירחה מייגעת, בלי היטלטלות. פרנסה

לו שלם בגינו כמה מיליוני דולרים, שהועברו בו ביום לחשבוננו של הרב ק., והעשירו אותנו בבת אחת!

כל מה שנדרש מהרב ק. עכשיו, הוא למהר אל סניף הבנק הקרוב, להפריש לבנק כמה מאות אלפי דולרים מסכום העתק שקיבל, ולסיים עם המשכנתא שלו אחת ולתמיד, הבית שלו ואין לבנק כל אחיזה בו!

ועד היום, אם תפגשו את אחד מבני משפחת ק. ותראו שהוא מברך ברכת המזון בכוונה עילאית, מתוך ברכון, אומר כל מילה בדקדוק ובדבקות, אל תתפלאו, הן הם ראו בעיניהם את ישועת ה', כיצד ברכת המזון בכוונה הפכה את גורלם הכלכלי מן הקצה אל הקצה. כיצד ממישהו שחייב לבנק עשרות אלפי דולרים – הפך הרב ק. לבעלים של כמה וכמה נכסים. ואומרים עליו שיש לו מניית נאות באותו בנק שעד לא מכבר איים ליטול ממנו את ביתו...

סיפור מופלא זה, שסיפר הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ' שליט"א מפי בעל המעשה, מאיר עד כמה גדול כוחה של ברכת המזון בכוונה, מה היא מחוללת. הנה כי כן, שטח נטול חשיבות וכמעט חסר ערך בדנוור הרחוקה, הפך פתאום למושא נפשו של מפקד המשטרה, שבדיוק כאשר בני המשפחה החלו לכוון בברכת המזון – החליט שהוא מוכן לשלם בגין השטח הזה הון תועפות, ממנו מתפרנסת המשפחה בכבוד עד היום הזה...

ההזדמנות הזו של ברכת המזון – מוטלת לפתחו של כל יהודי, באשר הוא, מדי יום ביומו. זה לא לוקח הרבה זמן, רק להקדיש כמה דקות לומר תודה לאבא על המזון שנתן לנו, לברך אותו בכוונה, לקרוא את ברכת המזון מתוך ברכון, לתת ללב לומר תודה לאבא על המזון והמחיה. וככל שנעשה זאת בכוונה, בדבקות בהתלהבות וכראוי – כך נזכה לראות כי ברכת המזון היא מפתח לשערי השפע, ומשפיעה עלינו שפע פרנסה וברכה.

מעשה זה מלמדנו שהברכה המצויה לאדם מאת הבורא אינה תלויה בכמות הממון והנכסים שיש לו, שהרי אפשר שאין לו לכאורה כדי סיפוקו הנצרך לו, או שיש לו איזה דבר זניח ושולי בעיניו אך מן השמים יחליטו שדווקא זהו מקור הברכה, אז כך יהיה.

והאמת שאפילו לא להיפך, ייתכן מאוד שלאדם יהיה הרבה ממון ונכסים לרוב, אך בעצם בסוף היום ימצא את עצמו חסר, כן, חסר באמת, כמו ששח פעם קבלן שיפוצים אחד שהוא מרוויח משכורת חודשית נאה ומכובדת, בעלת שש ספרות ויותר, אך משום מה בכל אופן הוא לא מצליח לגמור את החודש... בהסבירו את התופעה תיאר, שפעם אלו הוצאות על טיפולי שיניים ופעם התקלקל משהו ברכב וחברת הביטוח לא כיסתה את ההוצאה, וכן על זה הדרך...

אכן, על האדם החובה לטכס עצות מעשיות ומועילות אשר דרכן יוכל לחזק עצמו בעבודת ה' בכלל ובקיום מצוות עשה של הודאה על מזונו

החוב לבנק במלואו – עליך לפנות את הבית מכל אדם ומיטלטלין באופן מידי! – נכתב במכתב. באותיות שחורות משחור...

הרב ק. לא ידע את נפשו. יש לו משפחה ברוכה, הוא עושה כל שביכולתו. אבל הוא פשוט לא מצליח להתמודד עם ריבוי ההוצאות. עכשיו, כשחוב המשכנתא האמיר לעשרות אלפי דולרים, איש גם לא יסכים להלוות לו כסף. האומנם נגזר עליו ועל בני משפחתו להיזרק מהבית? האם בעוד שלושה חודשים ימצאו עצמם מוטלים ברחוב, בלי קורת גג לראשם!?

לאחר כמה לילות נטולי שינה, שיתף בדאגתו את אחד מחבריו הקרובים. ליבו של החבר התנפץ לרסיסים מכאב. היטב נעצב על מה שעלה בגורל חברו. 'אינני יכול לעזור לך בכסף, אך אני יכול לעזור לך במשהו אחר – כדאי לא פחות...! – לחש החבר כממתיק סוד, והוציא את ספר ה'משנה ברורה' מהארון...

בהלכות ברכת המזון סימן קפ"ה מביא ה'משנה ברורה' את דברי ה'ב"ח, המצטט את דברי ספר החינוך: 'הזהיר בברכת המזון – לא יחסרו מזונותיו כל ימיו. והמדקדק ייזהר לברך לכתחילה מתוך הספר ולא בעל פה!' החבר קרא את הדברים בנועם, ואז הציע לרב ק.: 'הקשב ושמע, לדעתי תאמץ את זה, אתה ומשפחתך תברכו ברכת המזון כראוי, מתוך סידור, באופן הלכתי ומהודר, אם ה'חינוך' מבטיח – זה בוודאי יועיל!' – אמר החבר, והבטיח לסייע ככל שיוכל...

הרב ק. שמע, ושב הביתה בצעדים קלים מהרגיל. הוא כינס את בני משפחתו, ציטט בפניהם את דברי ה'חינוך', חילק ברכונים מהודרים, והמשפחה כולה לקחה את 'ברכת המזון' כפרוייקט אישי. הוא, רעייתו, הילדים הגדולים והקטנים – כולם התחילו לברך ברכת המזון בכוונה גדולה מתוך הברכון, בוטחים בבורא עולם הזן ומפרנס...

ומבורו פארק, אנו עושים קפיצה חדה אל העיר דנוור שבקולורדו, אחת ממדינות ארצות הברית. בפרברי דנוור, שוכנת תחנת משטרה גדולה, במבנה גדול ומרווח מחוץ לעיר, כדי לאפשר למשטרה חשאיית בפעילותה. ביום מן הימים החליט מפקד המשטרה להרחיב את התחנה, ולצורך כך היה נדרש לרכוש את חלקת האדמה הסמוכה. לתומו חשב שהשטחים שמסביב אינם שווים הרבה, הרי זה מחוץ לעיר, אין שם מגורים או חקלאות, סתם חלקות אדמה שוממות...

בירור קצר העלה, שהשטח הרצוי שייך ליהודי שמתגורר בכלל בניו יורק. הוא ירש את השטח לפני שני עשורים, מאביו שרכש את השטח בפרוטות, ממישהו שהבטיח לו שעל השטח ייבנו עולם ומלואו. אולם למעשה, השטח היה מחוץ לעיר, שטח הררי קשה, וערכו היה אפס אחד גדול – כך שהרב ק. בעל השטח, כלל לא הביע בו עניין...

אלא שעכשיו, כשהרב ק. הבין שמשטרת דנוור מתעניינת בשטח שלו, משהו בחושיו המסחריים התחדד. 'אם הם התאמצו למצוא אותי, את שמי, כתובתי, הטלפון שלי – כנראה השטח הזה חשוב להם מאוד' – הרהר הרב ק. בהתרגשות גוברת. והחל במשא ומתן קשוח למדי מול המשטרה שביקשה לרכוש את השטח... בתום משא ומתן מייגע, במהלכו הבין שהמפקד מאוד רוצה את השטח, הצליח הרב ק. לגרום

כי האות הזו מצויה במילים 'שצף', 'קצף' ו'חרון אף'. ויש כאן רמז כי מי שיקרא את ברכת המזון בכוונה הראויה יזכה להינצל מפגעים אלה. "הקפידו לברך את ברכת המזון בכוונה", סיים רבי מאיר שפירא, "ותינצלו מכל רעה ופגע".

הדברים חדרו עמוק לליבו של שמעון הצעיר. הוא קיבל עליו להקפיד לברך את ברכת המזון מתוך כוונה, בכל מצב, עד מסירות נפש. עכשיו, בעומדו בתור המכריע מי לחיים ומי למוות, לחשו שפתיו: "ריבונו של עולם, קיימתי את הבטחתי. תמיד הקפדתי על ברכת המזון בכוונה. אנא, הצל אותי. הרחק ממני שצף, קצף וחרון אף".

התור מתקדם, והצורך גוזר בהינף שבתו מי לחיים ומי למוות. עכשיו ניצב שמעון מולו. ליבו הולם. ימינה! – ניתן האות. רווח לשמעון. הוא ניצל ממוות מידי.

עתה הועבר למיון שני, שנועד להתאים את העובדים לסוגי העבודות. הוא ידע שאין בכוחו לעבוד עבודה פיזית קשה. "אנא ה'", חזר ונשא תפילה, "זכור נא לי את ברכת המזון, שעליה כתוב ב'חינוך' שהמכוון בה מזונותיו מצויים לו בכבוד כל ימיו".

לפתע שמע לחישה. הוא היטה את ראשו לעבר הקול וראה כי הלחישה באה מיהודי העומד לידו. "שמע נא", אמר האיש. "בהגיע תורך, תצהיר שאתה טבח ומומחה בבישול ובאפייה. אחר כך אומר זאת גם אני, ואבקש להיות העוזר שלך. נראה לי שכך ייקל עלינו לשרוד במחנה".

הרעיון מצא חן בעיני שמעון. הוא עשה כעצת היהודי, ושניהם שמחו לגלות שפנייתם אושרה והם נשלחו לעבוד במטבח המחנה. העבודה במטבח הייתה קלה יחסית, והקרבה למזון הקלה עליהם את ייסורי הרעב, שהיה מנת חלקם של אסירי המחנה.

יום אחד נכנס אל המטבח קצין נאצי. הוא שיגר מבט מלא משטמה בשמעון הצעיר. "בוא הנה, יהודון", קרא אליו. הוא נתן בידו פטיש קטן, הוציא אותו החוצה ופקד: "יש לך שלוש שעות לחפור כאן בור עמוק. אם תצליח, תחזור לעבודתך, ואם לאו – זה יהיה סופך".

שמעון ידע שאין לו שום סיכוי לחפור בור כזה, בעזרת הפטיש הקטן בלבד, בהעדר כלי עבודה מתאימים. שוב לא היתה לו ברירה אלא לשאת תפילה ולהזכיר בשלישית את זכות ברכת המזון.

בעודו עומד שם, נבוך וחסר אונים, עצרה לידו משאית שהובילה אספקה למטבח. החיילים שישבו במשאית החליטו להתעלל בצעיר היהודי, והחלו לרגום אותו בתפוחים וברקות שהיו במשאית. שמעון לא נפגע, וכשעזבו החיילים היו פזורים סביבו פירות וירקות לרוב.

פתאום עברה לידו קבוצת שבויים פולנים. גם הם סבלו מחרפת רעב תחת ידי הגרמנים. כשראו את הפירות והירקות הזרוקים ביקשו משמעון שיתיר להם לאוספם ולהחיות את נפשם.

באותו רגע צץ רעיון במוחו של שמעון. "נעשה הסכם", פנה אל השבויים. "אם תצליחו לחפור כאן בור עמוק, קחו לכם פירות וירקות

בפרט, אלו דברים אשר היו לחם חוקם של גדולי ומאורי הדורות, ונביא בזה דוגמא אחת:

ראש השנה כל יום!

הגאון רבי שלום מזרחי זצ"ל, מחבר שו"ת "דברי שלום", נהג כבדרך קבע לברך ברכת המזון מתוך מחזור של ראש השנה. בני ביתו כבר התרגלו לכך, אולם ביום מן הימים נקלע לביתו יהודי נכבד, והלה הביט בו כמשתומם. כשסיים לברך, לא עצר כח מלשאול:

'הרי יש ברכונים לרוב, בכל גודל, צורה וצבע, מה טעם הרב מברך מתוך מחזור גדול וכבד של ראש השנה? וכי אין בנמצא ברכון נוח, בעל אותיות גדולות וקריאות, מהודר ומעוצב להפליא?!' – שאל בתדהמה.

'יפה אמרת', השיבו הרב, 'אכן כן, יש ברכונים נהדרים, אולם כדי שאזכור לברך באימה ובריאה, כדי שלא תהפוך ברכת המזון למצות אנשים מלומדה, כדי שאזכור שאני מברך לבורא עולם ואעשה זאת בכוונה ובכבוד ראש ראוי – אני מעדיף לברך מתוך מחזור של ראש השנה, המחזור שכולנו מתפללים בו בכוונה מירבית ומיטבית!'

הקבלה שהצילה מהתופת

שגרת חייהם השלווים של שמעון ובני עירו נגדעה באחת, עם פלישת גרמניה הנאצית לפולין. שמעון מצא את עצמו עם עוד אלפי יהודים, דחוסים בקרונות בקר, בדרך למחנה ההשמדה אושוויץ. שם הועמדו לסלקציה האכזרית, שקבעה מי הולך לעבודות פרך ומי לתאי הגזים.

שמעון הבחין שהחסונים והבריאים נשלחים לכיוון אחד וכל היתר לכיוון השני. הוא הבין כי עליו לעשות מאמצים להימנות עם הקבוצה הראשונה. הוא הזדקף, עמד על קצות אצבעותיו, בניסיון להגביה מעט את קומתו והמתין במתח לתורו.

באותו רגע צף ועלה בזיכרונו ביקורו המרגש של הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין בכיתתו. שמעון היה אז בן שתיים-עשרה, אך המעמד נצרב בליבו. רבי מאיר שפירא החל לבחון את התלמידים. הנערים התכוננו היטב לבחינה, וניסו להשיב נכון על השאלות. כשסיים רבי מאיר את המבחן, נחה על פניו ארשת שביעות רצון. "ראו נא", פנה אל התלמידים. "בדרך כלל נהוג שאחרי מבחן מוצלח הרב הבוחן מעניק שי לתלמידים הנבחרים, על התמדתם בלימוד התורה. לא הבאתי עמי מתנות, ולכן אתן לכם מתנה אחרת: סגולה נפלאה לאריכות ימים ולהצלה מכל צרה".

דממה השתררה בכיתה. כולם תלו ברבי מאיר עיניים מצפות, והוא פתח בהסבר על מעלתה של ברכת המזון. הוא ציטט מספר החינוך: "מקובל אני מרבתי, ישמרם האל, שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויים לו בכבוד כל ימיו".

אחר כך הביא את דברי ה'באר היטב' בשם ה'ב"ח, שמציין כי בכל ברכת המזון האות פ' סופית אינה מופיעה, ומסביר שהסיבה לכך היא

"ראיתי דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, הלא היא ברכת המזון אשר ייסדו אבותינו הראשונים על פי התורה. ברכה שחברה על ידי קדושים שכאלו בחכמה גדולה עד אין קץ, ומשך, ברור כי בכל מילה שבה כלולות כוונות עמוקות מני ים ומשמעויות נסתרות שקצר שכלנו מהבינים".

מלבד זאת, כתב היעב"ץ, שקיימים פרטים רבים, הן בדרך הפשט והן בדרך הסוד שבהם דומה ברכת המזון לתפילת שמונה עשרה. והמעמיקים להתבונן בה יבינו כי אין בה אף אות אחת יתירה, ולא מילה כפולה ולא עניין אחד שאין בו כוונה מיוחדת. לכן כל בר דעת יבין עד כמה עלינו להיזהר בכבודה ולאומרה בכוונה מיוחדת.

בנוסף לזאת, על המברך לדעת כי אף שנראה לעיני בשר כי תכלית ברכה זו היא רק הודאה על המזון, הרי שבעומק כוונתה טמונה פעולה עמוקה וגדולה עד אין חקר בשמי מרומים לישועת הכלל והפרט.

ברכת המזון ותפילת העמידה דינם שווה

סיפר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שבאחת הפעמים ששהה בילדותו בבית מרן החזון איש זצ"ל, היה אחד מבני ביתו של החזון איש בעיצומה של ברכת המזון, ותוך כדי הברכה הביט לעבר אדם מסוים וסימן לו בידיו, כרוצה לרמוז לו דבר מה. לאחר שסיים הלה את ברכת המזון, ניגש אליו החזון איש ואמר לו: "איני מבין, בתפילת שמונה עשרה נוהגים הכול לעצום עיניים כדי לא להביט סביבם חלילה, ועל אחת כמה וכמה לא לסמן ולרמוז מאום, ובברכת המזון – אין מקפידים על כך. ותמוה הדבר, כי הלוא ברכות שמונה עשרה אינן אלא מדרבנן, ואילו ברכת המזון היא חובה מן התורה, ומשך, יש להקפיד בה לפחות כפי שמקפידים בתפילת שמונה עשרה?!" (ינוטרי אמן' ח"א עמ' קעד).

וכך כתב רבנו הי"בן איש חי' (פרשת חוקת אות ה): "ברכת המזון ותפילת העמידה דינם שווה בעניינים אלו (של איסור ההפסק בהם) ואין הפרש ביניהם כי אם בדבר זה - שתפילת שמונה עשרה מעומד וברכת המזון מיושב".

בהמשך דבריו מסיק הי"בן איש חי' הנהגה חשובה שעלינו ללמוד מהלכה זו:

"והן בעוונותינו רבים מעמי הארץ מזלזלים בברכת המזון לברך אותה במהירות, ויש עוסק באיזה עסק בעת הברכה, רומז בעיניו, קורץ בשפתיו, מולל באצבעותיו וכיוצא בזה. וצריך להוכיחם על זאת במוסר השכל. ולשומעים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב".

הבה נלמד מכל האמור לעיל כמה כדאי להתאמץ, לשנות הרגלים, לפעול, ולשמור על הברכה המיוחדת שמביאה ברכת המזון, הבה נחיד לעצמנו כל העת, נתחזק תמיד, כמה כדאי לברך מתוך ברכון, לכוון בכל מילה בדבקות ובהתלהבות, כך נשפיע לנו ולעולם כולו שפע של פרנסה!

ככל שתצרו". השבויים נענו לאתגר בשמחה. הם היו מצויידיים בכלי חפירה, ובתוך דקות הצליחו בכוחות משותפים לחפור בור עמוק דיו. הם קיבלו את שכרם והמשיכו בדרכם.

בחלוף שלוש השעות חזר הקצין הנאצי כדי לבחון את עבודתו של הצעיר היהודי. רבה היתה תדהמתו כשראה את הבור העמוק מוכן כדרישתו. "ידעתי שאלוקיכם שומר עליכם, אך לא ידעתי עד כמה", מלמל הרשע, ושלח את שמעון בחזרה למטבח...

"למפקד שנדהם לראות זאת לא נותרה כל ברירה אלא להשיבני חזרה לעבודתי", סיפר לימים ר' שמעון, "כך שרדתי את כל מוראות המלחמה, ניצלתי והגעתי לארצות החיים. מיני אז ועד עצם היום הזה שומר אני את הבטחתי, וגם ה' לא עזבני עד הנה עזרוני רחמינו כפי שענייכם רואות, והלוואי וימשיך לנהוג עמי בחן, בחסד וברחמים", סיים את סיפורו המרטיט.

להתפלל שלא ייכנס אדם לביתו בשעת הברכה

אדם המברך ברכת המזון בכוונה שכרו עד אין קץ, עד שעליו אמר רבנו בחיי (פרשת עקב) "שלא תמצא בכל התורה בשום מקום שציווה הקדוש ברוך הוא שנברך לשמו כי אם במקום הזה".

מעשה נפלא הביא בספר 'כלי מחזיק ברכה' (פרק ב) על אחד מחסידי דורו, צדיק שזכה לתורה ולגדולה במקום אחד ושמו רבי מרדכי מסנות. פעם נכנסו לביתו שלושה חכמים גדולים כדי להתרימו לדבר מצוה, ובכללם אביו של רבי ישראל נג'ארה, ומצאוהו לרבי מרדכי שהוא יושב ליד שולחנו, פניו כלפי מעלה, ידיו פרושות למרום והוא מברך ברכת המזון בכוונה עילאית.

מגודל כוונתו העצומה לא שם לב רבי מרדכי שנכנסו החכמים לביתו, ורק לאחר שסיים לומר את הברכה עד תומה הבחין בחכמים שנכחו בחדרו. קם רבי מרדכי על רגליו ואמר להם: "בואכם לשלום! אל נא תשיתו עלי חטאת. סלחו לי על שלא הבחנתי בהיכנסכם כי הייתי שקוע בשיחה עם קוני פה אל פה".

עד כדי כך גדולה היתה דבקותו ועמוקה היתה כוונתו בברכת המזון.

גם בעל ייסוד ושורש העבודה העיד על עצמו בצוואתו לבניו, שבכל יום, לפני ברכת המזון התפלל תפילה מיוחדת שהקדוש ברוך הוא יצילנו שלא ייכנס שום אדם לביתו בשעת הברכה, שמא יבטל אותו מכוונתו. ובסיום הברכה הודה לקדוש ברוך הוא על שזיכה אותו לברך את הברכה בשלמות (מתוך צוואתו שנדפסה בסוף ספרו).

בדברים נוקבים הפליג הגאון היעב"ץ בחשיבותה של ברכת המזון, תוך שהוא מגלה טפח ומכסה טפחיים מעומקה, ממעלתה ומסודותיה, וכה כתב בסידורו (הקדמה לברכת המזון):

דברי תורה אילו נכתבו לעילוי נשמת כל נשמות ישראל שאין מי שינציח את זכרם
ת.נ.צ.ב.ה